

Uitwerking meerkosten Jeugdwet en WMO 2021– VNG en Rijk

De VNG en het Rijk hebben in het voorjaar van 2020 afspraken gemaakt over het bieden van financiële zekerheid en ruimte aan zorgorganisaties en professionals gedurende de corona pandemie. Dit is nodig om zorgorganisaties en professionals, in deze uitzonderlijke tijden, een uiterste inspanning te kunnen laten verrichten om het coronavirus maximaal te controleren, kwetsbare mensen te beschermen en goede zorg te verlenen voor diegenen die dit nodig hebben.

Deze uitwerking gaat over de volgende passage in de [afspraken tussen Rijk en VNG](#) (25 maart 2020): *De verlening van zorg en ondersteuning leidt soms tot meerkosten als gevolg van de coronacrisis, in het bijzonder door het volgen van de richtlijnen van het RIVM. De meerkosten die direct voortkomen uit het volgen van deze maatregelen zullen vergoed worden. Het is van belang deze meerkosten op een eenvoudige manier in beeld te brengen. Het Rijk zal gemeenten compenseren voor de meerkosten die zij aan hun aanbieders betalen t.b.v. de extra maatregelen vanwege corona.*

Opmerkingen vooraf:

1. Deze uitwerking is een richtinggevende uitwerking van de bestuurlijke afspraken tussen Rijk en VNG op het onderdeel meerkosten voor het jaar 2021.
 - Deze uitwerking is op basis van de ervaringen in 2020 geactualiseerd, maar blijft inhoudelijk grotendeels onveranderd.
 - Belangrijkste wijzigingen zijn:
 - Er is een technische handreiking in de maak met een werkwijze hoe gemeenten en aanbieders de meerkosten berekenen en verrekenen. Doel hiervan is het verduidelijken van de regeling met als gevolg minder discussies en vermindering van administratieve lasten.
 - Minderkosten dienen met de meerkosten verrekend te worden
 - Er is geen generieke landelijke continuïteitsregeling. Het bieden van omzetgarantie cq continuïteitsbijdrage is maatwerk waarvoor de VNG en het Rijk een gespreksleidraad hebben opgesteld.
2. Deze uitwerking gaat over het onderdeel **meerkosten**, niet over continuïteit van financiering of de rechtmatigheid van alternatieve levering en continuïteit van financiering.
3. Financiële afspraken over garanties zijn ten tijde van de coronacrisis noodzakelijk, maar enkel houdbaar wanneer dit geen van de betrokken partijen financieel voordeel oplevert.
4. Minderkosten die verband houden met geleverde zorg dienen verrekend te worden met de meerkosten.
5. De afspraken over meerkosten zijn in twee delen uit te splitsen:
 - de eerste betreft de relatie aanbieder en gemeenten (in het geval van pgb is er geen directe relatie maar lopen de afspraken via de budgethouder),
 - de tweede betreft de afspraak tussen gemeenten en Rijk.

Onderstaande uitwerking betreft de relatie Rijk – gemeenten. Het geeft de uitgangspunten van de meerkostenregeling weer, evenals een kader voor wat onder meerkosten wordt verstaan. Deze uitgangspunten zijn ook richtinggevend voor de relatie gemeenten-aanbieders. Dit is noodzakelijk om een compensatie-afpraak tussen het Rijk en de gemeenten te maken.

Het onderdeel 'wat verstaan we onder meerkosten?' geeft het kader weer op grond waarvan gemeenten afspraken maken met hun aanbieders over meerkosten. Hiertoe wordt een technische handreiking opgesteld.

6. Het Ketenbureau ISD ontwikkelt een format voor de verrekening van de meerkosten. De oproep aan gemeenten en aanbieders is om deze vooral te gebruiken. Dit beperkt de administratieve lasten.
7. Deze uitwerking geldt in principe van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021.

Wat verstaan we onder meerkosten?

Meerkosten betreffen de directe extra kosten...

- ...die een zorgaanbieder maakt gedurende de door het Rijk afgekondigde periode dat de coronamaatregelen gelden.
- ...die duidelijk het gevolg zijn van de coronamaatregelen van het Rijk, in het bijzonder het volgen van de richtlijnen van het RIVM.
- ...die onder reguliere omstandigheden niet gemaakt hoefden te worden.
- ...die noodzakelijk zijn om de gewenste zorg te kunnen blijven continueren die voldoet aan de RIVM-richtlijnen.
- ...die niet al op andere wijze zijn gecompenseerd, bijvoorbeeld via de doorfinanciering van 100% van de omzet of via de [Stimuleringsregeling eHealth Thuis](#).

Over welke periode gaat dit?

Deze uitwerking geldt in principe voor het gehele jaar 2021.

Indien de ontwikkelingen rondom het coronavirus daartoe aanleiding geven kan de looptijd van de meerkostenregeling, in overleg, aangepast worden.

Kunnen gemeenten ook meerkosten maken?

We spreken van meerkosten bij gemeenten als gemeenten zelf optreden als zorgverlenende instantie (in geval van inbesteding) of wanneer gemeenten zelf de locaties huren voor bijvoorbeeld maatschappelijke opvang.

Meerkosten zijn nadrukkelijk kosten die gerelateerd zijn aan het (kunnen blijven) leveren van zorg met inachtneming van de coronamaatregelen.

Extra uitvoeringskosten of minder inkomsten (zoals a.g.v. minder afdrachten eigen bijdrage) van gemeenten vallen niet onder meerkosten.

Is er een overzicht van wat meerkosten zijn?

Er is geen limitatieve lijst met meerkosten. Daarvoor is de ontwikkeling van de coronacrisis te onvoorspelbaar. Bovendien kent het sociaal domein een grote diversiteit aan zorg en ondersteuningsvormen. Per vorm en per aanbieder kunnen de noodzakelijke meerkosten anders zijn. Een limitatieve lijst beperkt aanbieders en gemeenten om passende oplossingen te bieden.

Zijn er duidelijke voorbeelden te noemen van meerkosten?

Bij de meerkosten dient altijd een direct verband te kunnen worden gelegd tussen de coronamaatregelen en de richtlijnen van het RIVM.

U kunt denken aan:

- Beschermingsmiddelen zoals mondkapjes en handschoenen.
- (Bij verblijfszorg) extra inzet van medisch personeel voor de beoordeling van ziekteverschijnselen of voor de verzorging van cliënten die in quarantaine zijn.
- Extra huur van locaties om de 1,5 meter afstand te organiseren.
- Extra inhuur personeel vanwege verminderde inzetbaarheid van bestaand personeel als gevolg van de coronamaatregelen (richtlijn: testen en quarantaine) of juist vanwege extra werkzaamheden als gevolg van de coronamaatregelen.*
- Beschikbaarstelling van quarantaineopvang.
- Vormen van alternatieve zorgverlening die hogere kosten dan reguliere zorg met zich meebrengen. Enkel indien er extra kosten zijn die niet gedekt kunnen worden uit de reguliere omzet, kan er sprake zijn van meerkosten.*

* Zie de criteria die hieronder staan uitgewerkt.

Er zijn zaken die niet onder directe meerkosten vallen, omdat deze te indirect of in andere afspraken zijn of worden meegenomen. Te denken valt aan:

- Hogere uitvoeringskosten van gemeenten.
- Hogere overheadkosten van aanbieders.
- Vergoeding van niet-geleverde zorg.

- Alternatieve levering van zorg.
- Uitgestelde vraag van noodzakelijke zorg.
- Een hogere vraag naar zorg of maatschappelijke voorzieningen die niet een direct gevolg is van de coronamaatregelen.

Welke criteria zijn er om iets als meerkosten aan te merken en als zodanig te declareren?

Er zijn vier algemene criteria:

- De meerkosten moeten een duidelijk gevolg zijn van de coronamaatregelen van het Rijk en/of RIVM-richtlijnen en zouden onder reguliere omstandigheden niet zijn gemaakt.
 - De zorgaanbieder is bij het maken van meerkosten doelmatig te werk gegaan en de kosten moeten niet al op een andere wijze gecompenseerd zijn.
 - Dat betekent dat het gaat om kosten die een aanbieder maakt, bovenop de door de gemeenten betaalde (reguliere) omzet.
 - De meerkosten moeten aantoonbaar zijn;
 - Een aanbieder dient zijn meerkosten specifiek te registeren, opdat inzichtelijk kan worden gemaakt hoe de meerkosten zijn opgebouwd.
 - Registratie dient op dusdanige wijze plaats te vinden dat de rechtmatigheid van gedeclareerde meerkosten vastgesteld kan worden.
 - Naast doelmatigheid geldt ook het uitgangspunt van proportionaliteit en exclusiviteit.
 - Proportionaliteit impliceert dat de meerkosten in verhouding moeten staan tot het doel; continuïteit van zorg.
 - Exclusiviteit betekent dat meerkosten (vanzelfsprekend) slechts via één maatregel/regeling kunnen worden gedeclareerd.
- Proportionaliteit en exclusiviteit is met name ook bij (ICT-)investeringen belangrijk. Het is niet de bedoeling om reguliere ICT-uitgaven als meerkosten op te voeren, omdat deze onderdeel zijn van de gebruikelijke bedrijfsvoering. In het toerekenen van (ICT-)investeringen dient rekening gehouden te worden met de economische levensduur van de investering.

Het is belangrijk dat gemeenten hun verantwoordelijkheid met betrekking tot de rechtmatigheid op een goede manier kunnen invullen.

Gemeenten dienen dit zo veel mogelijk te organiseren op een administratief lichte manier

Wat is de relatie met minderkosten die aanbieders maken?

Het adagium geldt dat aanbieders meerkosten vergoed krijgen (kostendekkend) en dat het niet de bedoeling is dat een aanbieder financieel voordeel heeft van de meerkostenregeling. Daarom zullen minderkosten in mindering gebracht moeten worden op de meerkosten.

Het gaat hier specifiek om minderkosten die te relateren zijn aan geleverde zorg. Minderkosten gerelateerd aan niet-geleverde zorg worden niet met meerkosten verrekend te worden. Dit hangt samen met gedeelde omzet (of dient verrekend te worden met de ontvangen omzetgarantie o.b.v. een maatwerkafspraken).

Bij de meer- en minderkosten dient naar het totaal gekeken te worden. Meerkosten op het ene onderdeel van de zorgverlening dienen verrekend te worden met minderkosten op andere onderdelen van de zorgverlening van een aanbieder.

Is er een overzicht van wat minderkosten zijn?

Er is geen limitatieve lijst van minderkosten. Minderkosten zijn kosten die daadwerkelijk lager worden a.g.v. een aangepaste werkwijze vanwege de coronacrisis. Per aanbieder kan verschillen van welke minderkosten sprake is.

Voorbeelden:

- Reiskosten woon-werkverkeer
- Reiskosten dienstreizen
- Kosten gerelateerd aan het gebruik van een kantoor, gebouw of zorglocatie (catering, schoonmaak, nutsvoorzieningen)
- Minder inhuur van personeel
- Hotelmatige kosten*

- Voeding*
- Directe persoonsgebonden kosten*

*Deze minderkosten zullen vaker van toepassing zijn op niet-geleverde zorg, maar kunnen bij een alternatieve levering van zorg ook een rol spelen i.r.t. de minderkosten.

Heeft bovenstaande redeneerlijn ook betrekking op PGB?

Ja, ze heeft ook betrekking op zorg die via een PGB in plaats van via ZIN wordt geleverd, aansluitend aan eerdere gemaakte [afspraken over PGB](#). Er zijn [registratieformulieren](#) beschikbaar voor meerkosten pgb zorg.

Heeft de redeneerlijn ook betrekking op jeugdbescherming en jeugdreclassering?

Ja, ze heeft ook betrekking op jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Hoe valt misbruik van aanbieders richting gemeenten tegen te gaan?

De afspraken zijn alleen houdbaar als dit geen van de betrokken partijen financieel voordeel oplevert. Uitgangspunt is het vertrouwen om geen misbruik te maken en dat partijen naar redelijkheid en billijkheid met de regeling omgaan. Naar analogie van het jaar 2020 zal het accountantsprotocol voor het jaar 2021 hierop aangepast.

Hoe vindt de verrekening van meerkosten richting aanbieders plaats?

Kosten kunnen worden gedeclareerd bij dezelfde partij als waarmee een contract is gesloten. Daarbij is het van belang dat aanbieders die voor meerdere gemeenten werken in de facturering/declaratie/vastlegging duidelijk het totaalbedrag aangeven en hoe dit onder de verschillende gemeenten is verdeeld. De meerkosten zullen in principe verdeeld worden naar rato van de verdeling van de omzet over het jaar 2020 met de gecontracteerde gemeenten.

Hoe kunnen de administratieve lasten voor aanbieders zoveel mogelijk beperkt worden?

Het Ketenbureau i-Sociaal Domein zal een format registratieformulier 2021 maken. Dit formulier zal, net als in 2020, in de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs vastgesteld. Gemeenten dienen in eerste aanleg dit standaardformat voor meerkosten te gebruiken.

Hoe stelt het Rijk gemeenten in staat om meerkosten te financieren?

Gemeenten worden in eerste instantie gecompenseerd door ophoging van de bestaande uitkeringen in het Gemeentefonds. Dat betreft ophoging van de decentralisatie-uitkeringen Vrouwenopvang en Maatschappelijke opvang, de integratie-uitkering Beschermd Wonen en de Algemene Uitkering Wmo 2015 en Jeugdzorg. Deze middelen worden tussen gemeenten verdeeld volgens de bestaande verdeelsleutels.

De hoogte van de compensatie voor meerkosten wordt net als in 2020 in het najaar van 2021 definitief vastgesteld. Daarbij is geen sprake van nacalculatie. Hiertoe wordt voorafgaand onderzoek uitgevoerd om de hoogte van de meerkosten vast te stellen.